

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Vår dato: 03.02.2016
Vår ref.: 2016/807
Arkivkode:
Deres dato: Deres ref.:

Innspill til ny jordbruksmelding

Regjeringen er i gang med å skrive en melding til Stortinget om jordbrukspolitikken. Landbruks- og matdepartementet inviterer relevante aktører får komme med sine innspill tidlig i prosessen. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil benytte anledningen til å gi følgende innspill med utgangspunkt i behovene for jordbruket i Trøndelag.

1. Bakgrunn

Jordbruket i Trøndelag er preget av stor allsidighet med en sterk og variert husdyrproduksjon der grovfôrbasert melk- og kjøttproduksjon dominerer. I tillegg til produksjon på storfe, er saueholdet viktig i Sør-Trøndelag og svineproduksjon i Nord-Trøndelag. De siste åra har det vært utbygging av fjørfeproduksjon, særlig av kylling. Kornproduksjonen er betydelig i regionen og gjenspeiler en vellykket kanaliseringpolitikk der de beste arealene nyttes i hovedsak til korndyrking. Vekstskifte er vanlig driftsmåte, og sikrer god utnyttelse av jordbruksarealene.

Ny produksjonsteknologi og tilgang til innkjøpte og importerte driftsmidler, har over tid svekket verdien og betydning av de naturgitte ressurser i form av areal, arbeidskraft, gjødsel og fôrmidler. Denne endring har gitt en betydelig effektivisering og økt produksjonsvolum. På tross av målsettingene i gjeldende landbruksmelding, *Velkommen til bords*, og tilhørende rammevilkår og virkemidler framforhandlet i jordbruksavtalen, så har produksjonen økt med gradvis større andel innkjøpte driftsmidler og tilsvarende mindre bruk av de lokale ressursene.

Det er et godt grunnlag for å ta i bruk virkemidler framover som virkelig løfter fram lokale og regionale fortrinn for en bærekraftig matproduksjon. Det kan så bli avgjørende for å gi konkurransekraft til norsk jordbruk og dermed bevare den norske landbruksmodellen. I det følgende gjøres noen vurderinger med fokus på jordbruket i de to trøndelagsfylkene.

2. utfordringer

Trøndelag består av variert natur, men mildt klima og gode jordbunnsforhold har gitt grunnlag for et svært aktivt og variert jordbruk i så vel fjord og fjellbygder som i det flate låglandet rundt Trondheimsfjorden. De sentralt beliggende arealene er imidlertid ettertraktet som byggegrunn og til infrastrukturtiltak, mens andre arealer står i fare for å bli marginale som jordbruksareal. Årsakene til denne utviklingen er i hovedsak:

Stor tilflytting til sentrale urbane områder med tilgang på alternative arbeidsplasser, gir stort press for omdisponering av de beste jordbruksarealene som historisk sett har gitt grunnlag for bosettingen. I tillegg har strukturendringene innen husdyrproduksjonene i bynære strøk med god tilgang på alternative arbeidsplasser, ført til mer ensidig kornproduksjon der brukene er deltidsbruk. Inntektene fra jordbruksdriften blir da relativt mindre slik at terskelen

for omdisponering reduseres. Det er ingen tegn på at denne trenden avtar og presset på de mest verdifulle arealene vil øke.

Strukturendringene i storfeproduksjonene har ført til krav om høyere avlingsnivå på grovfôrarealer og marginale arealer går ut av produksjon. Uttynning og mangel på produsentmiljø i distriktene fører også til at det blir lenger mellom brukene og mer areal blir marginalisert. Det allsidige jordbruket i regionen har lenge motvirket at areal går ut av produksjon, men spesialisering, intensiv planteproduksjon og økt produktivitet på spesielt storfe, har gitt stor mangel på beitedyr og dermed mye areal med for lavt avlingsnivå.

Situasjonen for fjørfenæringen i Trøndelag er preget av konsekvensene av overproduksjon av fjørfekjøtt slik at mange produsenter ikke lenger har leveringsavtaler. I stedet bygges opp produksjon i nærhet til sentrale slakterier på Østlandet og i Rogaland. Selv om produksjonen er basert på innkjøpt og delvis importert kraftfôr, så var og er denne produksjonen ofte tilleggsnæring på husdyrbruk i distriktene og er derfor viktig for fortsatt bærekraftig drift.

Samlet sett ønsker vi å styrke verdien av lokale ressurser og disse ressursenes betydning for å opprettholde eller øke matproduksjonen. Dette samsvarer bra med målsettinger om et klima- og miljøvennlig landbruk, samt en voksende nasjonal og global trend med krav om trygg og sikker tilgang på mat. Det etterspørres i dag mer lokal, kortreist og sporbar mat i butikkene.

Bærekraftbegrepet kan derfor med fordel brukes som en udelt positiv målsetting for de landbrukspolitiske virkemidler i en ny jordbruksmelding.

3. Mål og virkemidler i den nye jordbruksmeldingen

En varig og forutsigbar virkemiddelbruk som sikrer matproduksjon i hele landet må bygges på bærekraft, slik at de regionale fortrinn forsterkes og er grunnlag for god langsiktig forvaltning.

Bærekraftbegrepet er sentralt i en moderne bioøkonomi med bruk av fornybare ressurser i mat- og energiproduksjonen. Det er viktig at jordbruksmeldingen inneholder grep og virkemidler som optimaliserer og forbedrer produksjonsprosesser, avl, dyrevelferd samt dyre- og plantehelse i næringen. Fortsatt fokus på bærekraftig ressursutnyttning vil være avgjørende for å styrke landets fortrinn og konkurransekraft på disse feltene.

Klima/miljø og jordressursene – miljømessig bærekraft

Jordvernet må sikre at høyverdig dyrka mark ikke omdisponeres. Jordbruksarealer i umiddelbar nærhet til boligområder og næringsområder i urbane strøk kan sikres ved at arealene legges i en buffersone som er underlagt strenge restriksjoner. Regionale miljøplaner og arealplaner må hensyntas slik at jordvernet også inneholder krav til vern om biologisk mangfold og vern om vannressursene.

Klimatiltak må utvikles slik at næringsstoffer fra byer og tettsteder inngår i et kretsløp for produksjon av energi og plantenæring. Ny teknologi må støttes for å gjøre ikke-fornybar plantenæring biotilgjengelig igjen.

Samfunnsansvar – sosial bærekraft

Trøndelag er et overskuddsområde for en rekke matvarer, husdyrprodukter og korn, som sendes ut av regionen. Samtidig er det underskudd på lokal produksjon i frukt/bær- og grøntsektorene. Jordbruksmeldingen må inneholde tiltak i form av fraktordninger, som gjør det mulig å utnytte det naturgitte produksjonspotensialet overskuddsregioner.

Lokal og regional foredling er svært viktig for å styrke lønnsomhet og øke produksjonen. Jordbruksmeldingen må inneholde tiltak som styrker lokal mat og lokal foredling, som bidrar til økt regional verdiskaping og større matmangfold.

Et åpent, aktivt og inkluderende jordbruk er avgjørende for å styrke jordbrukets omdømme og bygge allianser og gode relasjoner til samfunnslivet lokalt og regionalt. Det vil bidra til å legitimere et strengt vern av produksjonsarealer og produksjonsmuligheter i framtida.

Driftsøkonomi – økonomisk bærekraft

Økonomien i aktuelle produksjoner må ligge på et akseptabelt nivå for at viktige samfunnsoppgaver skal ivaretas. Sunn foretaksøkonomi sikrer god agronomi og et positivt klima- og miljøregnskap for jordbruket. Matproduksjon og selvforsyningsgrad bør økes slik at jordbrukets omdømme styrkes og legitimiteten til landbrukspolitikken opprettholdes. Jordbruksproduksjon er langsiktig og ved fastsetting av økonomiske virkemidler må dette vektlegges. Rekruttering til næringen er også betinget av god foretaksøkonomi.

Med hilsen

Anstein Lyngstad (e.f.)
Assisterende landbruksdirektør

Jon Olav Veie
Fylkesagronom
Landbruksavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift